

การประชุมวิชาการระดับชาติ
เครือข่ายด้านการจัดการชุมชน
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ครั้งที่ 8

The 8th National Conference on
Community Management Network
for Sustainable Development

[องค์กรไม่แสวงหากำไร กับการพัฒนาที่ยั่งยืน]

รายงานสืบเนื่อง

คณะกรรมการฝ่ายวิชาการคัดเลือกบทความและตรวจทาน
เอกสารและผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ
โครงการประชุมวิชาการระดับชาติ เครือข่ายด้านการจัดการชุมชน
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ครั้งที่ 8

➤ คณะกรรมการฝ่ายวิชาการคัดเลือกบทความและตรวจทานเอกสาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณภัทร วิตะกุล

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อาจารย์รชกร วชิรสีโรตม

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ปริญญาสุทินันท์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ดร.จตุพร เพชรบูรณ์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ดร.อัปดุลเลาะ เจ๊ะหลง

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

➤ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย ภูวนาถวิจิตร

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณภัทร วิตะกุล

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรยา พรเอี่ยมมงคล

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงพันธ์ ต้นตระกูล

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงสุดา ภู่อ่าง

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อาจารย์ ดร.ปริวิทย์ ไวทยาชีวะ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อาจารย์ ดร.ปรรณกร แก้วรามุข

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อาจารย์ ดร.สงเสริม แสงทอง

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศราพร พรหมนิมิตกุล

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์สุดา พุฒจรรย์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภรัตน์ แสงฉัตรแก้ว

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวรรยา ธรรมอภิพล

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนี คำนวลศิลป์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

อาจารย์ ดร.จรรยาบรรณ สุธรรมมา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

อาจารย์รชกร วชิรสีโรตม

มหาวิทยาลัยศิลปากร

อาจารย์วันชัย เจือบุญ

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ปริญญาสุทินันท์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

รองศาสตราจารย์เอมอร เจียรมาศ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ดร.ธิตีพัทธ์ บุญปก

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ดร.พิชามณูชู้ บุญสิทธิ์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ดร.อัปดุลเลาะ เจ๊ะหลง

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อาจารย์แทนพันธ์ เสนะพันธุ์ บัวใหม่

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ห้องที่ 8 ห้องเรียน LA 207 อาคารเรียนชั้น 2 คณะศิลปศาสตร์

ที่	เวลา	ผู้วิจัย	ชื่อเรื่อง
1	13.00-13.20 น.	จิรัชญา ศรีลา ชาคริยา ภัทรกวิณวงศ์ สวรรณยา ธรรมอภิพล	ความรู้และพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2	13.20-13.40 น.	วิลาวัลย์ เอ็มครุฑ ศิริวรรณ ยางน้อย จรรยาบรรณ สุธรรมมา	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี
3	13.40-14.00 น.	รุ่งทิพย์ เสริมสกุลธีรภาพ ณัฐกานต์ คลองน้อย ศุภรัตน์ แสงฉัตรแก้ว	ระบบการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
4	14.00-14.20 น.	ปรีชญา อินทฤทธิ์ หทัยชนก ทองเอน วันชัย เจือบุญ	ชุมชนต้นแบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบขยะเหลือศูนย์ (zero waste) กรณีศึกษาชุมชนบ้านในดง (หนองควาย) หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี
พักรับประทานอาหารว่าง (14.20-14.40 น.)			
5	14.40-15.00 น.	ชินดนัย มั่งมี บัณฑิต กองเกิด รชกร วชิรสิโรตม	การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเกษตรกรปลูกมะม่วง กรณีศึกษา ชุมชนบ้านหนองไทรวัลย์ ตำบลศาลาล้อย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
6	15.00-15.20 น.	กัญญารัตน์ ถมทอง อินทิรา นิลดำ สวรรณยา ธรรมอภิพล	การดำเนินงานของเทศบาลเมืองหัวหินสู่การเป็นเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน

สารบัญ (ต่อ)

แนวทางการสร้างความมั่นคงทางด้านอาชีพของเกษตรกรผู้ปลูกอะโวคาโดบ้านแม่ชนิดเหนือ ตำบลบ้านปาง อำเภอดงจังหวัดเชียงใหม่	460
(สโรชา ทิพย์ปะละ และธงชัย ภูวนาถวิจิตร)	
วัดกับการกระจายโอกาสสู่ชุมชน กรณีศึกษา : วัดไร่ขิงพระอารามหลวง อำเภอสภาพาน จังหวัดนครปฐม	471
(ปวันรัตน์ ดอกไม้งาม พรนภา ขอห้อมกลาง และจรรยาพร สุธรรมมา)	
สถานภาพของภิกษุณีเถรวาทในสังคมไทย กรณีศึกษาอารามภิกษุณีนิโรธาราม ตำบลดอยแก้ว อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่	480
(ธนัชพร จงอาพันธ์ และส่งเสริม แสงทอง)	
คุณภาพชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดท้ายยอ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา	489
(ธนภัทร ตุกหล่อ ชูเกียรติ ผมงาม และเอมอร เจียรมาศ)	
กระบวนการช่วยเหลือเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	499
(อิรฟาน เจ๊ะอบง และอับดุลเลาะ เจ๊ะหลง)	
ห้องที่ 8 ห้องเรียน LA 207 อาคารเรียนชั้น 2 คณะศิลปศาสตร์	
ความรู้และพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา สาขาวิชาการจัดการชุมชน	511
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร	
(จิรัชญา ศรีลา ชาศรียา ภัทรกวิณวงศ์ และสวรรยา ธรรมอภิพล)	
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ	522
มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี	
(วิลาวัลย์ เอมครุฑ ศิริวรรณ ยางน้อย และจรรยาพร สุธรรมมา)	
ระบบการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม	533
(รุ่งทิพย์ เสริมสกุลธีรภาพ ณัฐกานต์ คลองน้อย และศุภรัตน์ แสงฉัตรแก้ว)	
ชุมชนต้นแบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบขยะเหลือศูนย์ (zero waste) กรณีศึกษาชุมชนบ้านในดง (หนองควาย)	542
หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านในดง อำเภอท่ามาย จังหวัดเพชรบุรี	
(ปรีชญา อินทฤทธิ์ หทัยชนก ทองเอน และวันชัย เจือบุญ)	
การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเกษตรกรปลูกมะม่วง กรณีศึกษา ชุมชนบ้านหนองไพรวัลย์	553
ตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	
(ชินดนัย มั่งมี บัณฑิต กองเกิด และรชกร วชิรสิโรตม)	
การดำเนินงานของเทศบาลเมืองหัวหินสู่การเป็นเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน	566
(กัญญารัตน์ ถมทอง อินทิรา นิลดำ และสวรรยา ธรรมอภิพล)	
ห้องที่ 9 ห้องเรียน LA 306 อาคารเรียนชั้น 3 คณะศิลปศาสตร์	
พฤติกรรมและความเชื่อของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาสักการะท้าวเวสสุวรรณ วัดจุฬามณี จังหวัดสมุทรสงคราม	577
(ศิริลักษณ์ สุวนิชกุล อาทิตยา สังข์ทอง และนรินทร์ สังข์รักษา)	
แรงจูงใจและพฤติกรรมการท่องเที่ยวในยุค New Normal ของ Generation Y ในกรณีศึกษากรุงเทพมหานคร	589
เขตปทุมวัน	
(วิไลวรรณ ทองนาค จุฑาทิพย์ จงจัดกลาง และจรรยาพร สุธรรมมา)	

ห้องที่ 8 ห้องเรียน LA 207 อาคารเรียนชั้น 2 คณะศิลปศาสตร์

ที่	เวลา	ผู้วิจัย	ชื่อเรื่อง
1	13.00-13.20 น.	จิรัชญา ศรีลา ชาคริยา ภัทรกวีวงศ์ สวรรณยา ธรรมอภิพล	ความรู้และพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2	13.20-13.40 น.	วิลาวัลย์ เอมครุฑ ศิริวรรณ ยางน้อย จรรยาบรรณ สุธรรมมา	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี
3	13.40-14.00 น.	รุ่งทิพย์ เสริมสกุลธีรภาพ ณัฐกานต์ คลองน้อย ศุภรัตน์ แสงฉัตรแก้ว	ระบบการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
4	14.00-14.20 น.	ปรีชญา อินทฤทธิ์ หทัยชนก ทองเอน วันชัย เจือบุญ	ชุมชนต้นแบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบขยะเหลือศูนย์ (zero waste) กรณีศึกษาชุมชนบ้านในดง (หนองควาย) หมู่ที่1 ตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี
พักรับประทานอาหารว่าง (14.20-14.40 น.)			
5	14.40-15.00 น.	ชินดนัย มั่งมี บัณฑิต กองเกิด รชกร วชิรสิโรตม	การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเกษตรกรปลูกมะม่วง กรณีศึกษา ชุมชนบ้านหนองไทรวัลย์ ตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
6	15.00-15.20 น.	กัญญารัตน์ ถมทอง อินทิรา นิลดำ สวรรณยา ธรรมอภิพล	การดำเนินงานของเทศบาลเมืองหัวหินสู่การเป็นเมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน

ชุมชนต้นแบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) กรณีศึกษาชุมชน บ้านในดง หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

ปรีชญา อินทฤทธิ์^{1,*}

หทัยชนก ทองเอม²

วันชัย เจือบุญ³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบด้านการจัดการขยะมูลฝอยแบบขยะเหลือศูนย์ ชุมชนบ้านในดง หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้างร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ซึ่งแบ่งเป็น 2 ชุด สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ประธาน กรรมการ และสมาชิกในโครงการชุมชนปลอดขยะ กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ผู้ช่วยนักจัดการงานทั่วไปสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดง หน้าที่รับผิดชอบดูแลด้านสิ่งแวดล้อม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านในดง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ชุมชนบ้านในดง ตำบลบ้านในดง กลุ่มที่ 3 ชาวบ้านในพื้นที่ชุมชนบ้านในดง

ผลการวิจัย พบว่า ในช่วงปีพ.ศ. 2559 เริ่มจากการลงพื้นที่หมู่ 1 ชุมชนบ้านในดงเป็นที่แรกเพราะเป็นเส้นทางหลักทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดง ได้มีการรณรงค์ให้มีการเก็บขยะ คัดแยกขยะภายในชุมชน ทำให้ชาวบ้านเห็นถึงคุณค่าในการคัดแยกขยะและได้มีการคัดแยกขยะภายในครัวเรือนขึ้นโดยที่บริหารจัดการกันเองไม่ให้มีขยะหมักหมมในบ้านของตนเอง คิดเป็น 85% ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดงได้มาอบรมให้ความรู้แก่ชาวบ้านในชุมชนเรื่องการคัดแยกขยะ ซึ่งชุมชนเรามีศักยภาพมากพอจึงเข้าร่วมโครงการโดยพื้นที่หมู่ 1 ชุมชนบ้านในดง มีความพร้อมมากพอ จนในปี พ.ศ. 2562 ได้รับรางวัล โครงการชุมชนปลอดขยะ เริ่มต้นโครงการชุมชนปลอดขยะ ปี พ.ศ. 2562 เริ่มจากการจัดอบรมการจัดการขยะแบบขยะเหลือศูนย์ จากนั้นทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดงได้จัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านขึ้นมาทำหน้าที่การบริหารจัดการขยะโดยมีผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้นำชุมชน สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อส.) และชาวบ้านในชุมชนบ้านในดง โดยมีสำนักงานสิ่งแวดล้อม จังหวัดเพชรบุรี การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนบ้านในดงมีการรวมกลุ่มกัน และมีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดการขยะ โดยจัดให้มีการประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงาน รายงานผล ติดตามและประเมินผล เป็นประจำทุกเดือน ซึ่งวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มดังนี้

1. เพื่อให้สมาชิกรู้จักและเข้าใจการคัดแยกขยะที่ต้นทาง
2. เพื่อลดปริมาณขยะในชุมชนและทราบข้อมูลปริมาณขยะที่แน่นอน
3. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการขยะโดยสมาชิกในชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
4. เพื่อให้สมาชิกมีรายได้เงินออมจากการเพิ่มมูลค่าของขยะเพื่อให้ชุมชนเกิดความสามัคคี เข้าใจการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้สมาชิก รวมกลุ่มจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์

สมาชิกบางส่วนรู้จักและเข้าใจการคัดแยกขยะที่ต้นทาง ลดปริมาณขยะในชุมชนมาก่อน และมีชาวบ้านในชุมชนบ้านในดงเข้าร่วมรับฟัง การอบรมในเรื่องการจัดการขยะอยู่เรื่อย ๆ เมื่อหลังจากการอบรมชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจตามหลักการแยกขยะ หลัก 3R การลดการใช้ การนำกลับมาใช้ซ้ำ และการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ และยังได้ความรู้ประเภทต่าง ๆ ของขยะซึ่งมี 4 ประเภท ขยะอินทรีย์ ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล ขยะอันตราย ชุมชนบ้านในดงได้มีการสร้างศูนย์การเรียนรู้จาก

¹⁻²นักศึกษาระดับปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

³อาจารย์ประจำหลักสูตรการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

*ผู้นิพนธ์หลัก; E-mail address: preechaya1269@gmail.com, hathaijah3111@gmail.com

การประชามติ สอดคล้องกับคำขวัญของชุมชนที่ว่า ปลูกผักไว้กินเอง ไม่ต้องเกรงมีสารพิษ ขยะทุกชนิด มีประโยชน์ ได้มีการแบ่งหน้าที่ของแต่ละคนตามความถนัดในแต่ละฐาน สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน เมื่อขยะสามารถสร้างประโยชน์หลากหลายรูปแบบให้กับชาวบ้านในชุมชน จึงส่งผลให้ขยะลดน้อยลงในแต่ละวันและกลายเป็นขยะเหลือศูนย์ภายในชุมชนบ้านในดง

คำสำคัญ : ชุมชนต้นแบบ, การจัดการขยะ, ขยะมูลฝอย, แนวคิดขยะเหลือศูนย์

**The Community Model Of Zero Waste Management: Case Study Of Ban Nai
Dong Community, Ban Nai Dong Subdistrict,
Tha Yang District, Phetchaburi Province**

Preechaya Intarit^{1,*}

Hathaichanok Thong-Em²

Wanchai Chuaboon³

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the model community for zero waste management in Ban Nai Dong Community, Village No. 1, Ban Nai Dong Sub-district, Tha Yang District, Phetchaburi Province. A qualitative research method was used to collect data. Two sets of semi-structured interviews and non-participant observation were used for the three main informant groups. Group 1, the chairman, committee members, and members of the Zero Waste Community Project Group 2, assistant general managers under Ban Nai Dong Sub-district Administrative Organization Responsibility for the environment Ban Nai Dong Health Promoting Hospital Village Headman Village No. 1, Ban Nai Dong Community, Ban Nai Dong Sub-district Group 3, villagers in the Ban Nai Dong community area.

The results of the research revealed that during the year 2016, We started by visiting the area at Village No. 1, Ban Nai Dong Community, as it was the main route. The Sub-district Administrative Organization there has been a campaign to collect garbage. Waste separation within the community Makes the villagers see the value of garbage separation and has sorted household waste by managing themselves so that there is no garbage to accumulate in their own homes, representing 85% The Subdistrict Administrative Organization has come to train and educate the villagers in the community about waste separation. Our community has enough potential to join the project in the area at Village No. 1 , Ban Nai Dong Community. We are ready enough until in 2019, we received an award for the Zero Waste Community Project at the beginning of the Zero Waste Community Project. The regulations for training on zero waste management (Zero Waste) to ask the community to manage waste by relevant parties Collector of community, public, village health and villagers in the Ban Nai Dong community, which is the environment of the environment of Phetchaburi Province. Participation of people in the Ban Nai Dong community is grouped together. And a waste management committee was established. By arranging meetings to plan operations, report results, follow up and evaluate results. a monthly basis the purpose of establishing the group is as follows.

- 1.To make members know and understand waste separation at source.
- 2.To reduce the amount of waste in the community and know the exact amount of waste.
- 3.To create a model of waste management by community members have participated in the implementation.

¹⁻²Student, Community Management Faculty of Management Science, Silpakorn University

³ Lecturer in community management program Faculty of Management Science, Silpakorn University

*Corresponding Author *Email address*: preechaya1269@gmail.com, hathaijah3111@gmail.com

4.To allow members to earn savings from increasing the value of waste to create unity in the community. understand group work for members gathering groups to organize public activities.

Group members who know and understand waste segregation at source will help our neighbors to meet Ban Nai Dong villagers to join and learn about waste management regularly. When after training villagers have knowledge and understanding according to the principles of waste separation, 3R principles, reduction of use, reuse. and recycling of waste and gain knowledge of different types of waste, which are 4 types: organic waste, general waste, recyclable waste, and hazardous waste. Ban Nai Dong community has built a learning center from the community. in line with the community motto that Grows your vegetables Do not be afraid of toxic substances, all kinds of garbage are useful. The duties of each person are divided according to their expertise in each base. able to generate income for people in the community When waste can create a variety of benefits for the people in the community. As a result, waste is reduced each day and becomes zero waste in the Ban Nai Dong community.

Keywords: The community model, The waste management, Solid waste, Zero waste

บทนำ

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้จัดทำโครงการประกวดชุมชนปลอดขยะ (Zero waste) โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการขยะที่ต้นทาง เปลี่ยนมุมมองของขยะเป็นสิ่งมีคุณค่า โดยใช้หลักการ 3Rs คือใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยและเพิ่มประสิทธิภาพการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2559) การเพิ่มของขยะที่เป็นปัญหาใหญ่ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้สนับสนุนการดำเนินโครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) ริเริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกในปี 2552 จนถึงปัจจุบันถือได้ว่าเป็นโครงการที่ดีอีกโครงการหนึ่งที่จะส่งเสริมให้ชุมชนทั่วประเทศ ดำเนินกิจกรรม ลด คัดแยก และนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ รวมถึงการรวบรวมขยะ ส่งไปกำจัดอย่างถูกต้อง ปลูกฝังจิตสำนึก การลด คัดแยกขยะ และนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ในชุมชน และมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะ(กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2560)

ในการศึกษาชุมชนต้นแบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบขยะเหลือศูนย์ (Zero waste) ของชุมชนบ้านในดง หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านในดง อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาข้อมูลเชิงปรากฏการณ์ในระดับพื้นที่เป็นกรณีศึกษา ที่ทำให้เกิดชุมชนต้นแบบการจัดการขยะอย่างยั่งยืนโดยการนำหลักแนวคิด ด้านรูปแบบการจัดการ ด้านความพร้อมด้านบุคลากรที่ปฏิบัติงาน ด้านนวัตกรรมจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ หรือปัจจัยที่ส่งผลให้ชุมชนต้นแบบประสบความสำเร็จทางด้านการจัดการขยะ ได้รับการยอมรับจากชาวบ้านและบุคคลที่ให้ความสนใจในการจัดการขยะเป็นรูปธรรม ตลอดจนทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนเป็นต้นแบบให้กับชุมชนอื่น ๆ ต่อไป ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ให้แก่ชุมชนที่มีความสนใจจะเข้าร่วมโครงการการจัดการขยะเหลือศูนย์ (Zero waste) หรือชุมชนที่นำแนวทางการจัดการขยะเหลือศูนย์ (Zero waste) ไปปรับใช้และพัฒนาในชุมชนของตนได้เช่นกัน

วัตถุประสงค์วิจัย

เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบด้านการจัดการขยะมูลฝอยแบบขยะเหลือศูนย์ (Zero waste) ชุมชนบ้านในดงหมู่ที่ 1 ตำบลบ้านในดง อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดเพชรบุรี

วิธีวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตของการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบด้านการจัดการขยะมูลฝอยแบบขยะเหลือศูนย์ (Zero waste) ชุมชนบ้านในดง หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านในดง อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดเพชรบุรี

ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยจะกำหนดขอบเขตเชิงพื้นที่ในการศึกษาพื้นที่ชุมชนบ้านในดง หมู่ 1 ตำบลบ้านในดง อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดเพชรบุรี พื้นที่ที่ประสบความสำเร็จรางวัลชุมชนปลอดขยะ (Zero waste)

ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ประธาน กรรมการ และสมาชิกในโครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) กลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ผู้ช่วยนักจัดการงานทั่วไปสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดง หน้าที่ความรับผิดชอบดูแลด้านสิ่งแวดล้อม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านในดง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 บ้านในดง ตำบลในดง กลุ่มที่ 3 ชาวบ้านในพื้นที่ชุมชนบ้านในดง

ขอบเขตด้านระยะเวลา ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2565-มกราคม 2566

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างซึ่งแบ่งเป็น 2 ชุด สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่ม โดยผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถาม (Interview Guide) ที่มีการกำหนดหัวข้อหรือประเด็นไว้เพียงกว้างๆ ล่วงหน้า โดยเป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด และในการสัมภาษณ์สามารถปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมเพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจนและครอบคลุมในประเด็นของวัตถุประสงค์การศึกษาและใช้การสังเกตร่วมด้วยในกลุ่มที่ 3 คือ ชาวบ้านในชุมชนบ้านในดง เครื่องมือช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษา ได้แก่ 1) สมุดบันทึก เพื่อบันทึกเหตุการณ์ที่ได้รับจากการสังเกตการณ์ประจำวัน 2) แฟ้มรวบรวม

ข้อมูล เพื่อใช้รวบรวมข้อมูลในแต่ละส่วน 3) กล้องถ่ายรูป เพื่อบันทึกภาพเหตุการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ ที่สำคัญ 4) วีดีโอ บันทึกภาพและบันทึกเสียง เพื่อบันทึกข้อมูลและช่วยในการเก็บข้อมูลระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยไม่สามารถบันทึกได้ทั้งหมดในการสัมภาษณ์

การตรวจสอบความถูกต้องข้อมูล ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและการสังเกต จะนำมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีการ (Methodological Triangulation) ว่าข้อมูลที่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ หากไม่ชัดเจนหรือไม่แน่ใจ ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้ง ก่อนนำข้อมูลไปวิเคราะห์ และสรุปผลการศึกษาวិจัย

การวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จะนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ และวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลตามแนวกรอบแนวคิดบนพื้นฐานของการประยุกต์จากทฤษฎีการสื่อสารของเบอร์โทร เพื่อหาข้อสรุป และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบการพรรณนาความ (Description Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาริบทและข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ที่ศึกษา

สถานที่ตั้งชุมชนบ้านในดง ตั้งอยู่ที่ หมู่ 1 ตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ 76130 ตั้งอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดง ซึ่งมีสำนักงานตั้งอยู่เลขที่ 22/1 หมู่ 6 ตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี รหัสไปรษณีย์ 76130 โทรศัพท์ 032-452258 กำกับบริหารงานโดย นายถนอม แสงศิลา ตำแหน่ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดง เจ้าหน้าที่รับผิดชอบโครงการด้านการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม คือ นายสมศักดิ์ ทยัม ตำแหน่ง รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดง

สภาพพื้นที่อาณาเขตของหมู่บ้าน

ทิศเหนือ	ติดต่อกับหมู่ที่ 1 ตำบลมาบปลาเค้า อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับหมู่ที่ 2 ตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับหมู่ที่ 3 ตำบลหนองจอก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับหมู่ที่ 4 ตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

บ้านในดง มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การทำการเกษตร ประชากรส่วนใหญ่มีการปลูกข้าวเป็นอาชีพหลัก จำนวนประชากร ชาย 200 คน หญิง 202 คน รวม 402 จำนวนหลังคาเรือน 102 หลังคาเรือนประชากรส่วนใหญ่มีการปลูกข้าวเป็นอาชีพหลัก เพราะอยู่ในบริเวณที่อุดมสมบูรณ์ และเป็นที่ราบลุ่ม ขนาดชุมชน จัดอยู่ในประเภท กลุ่ม S ชุมชนขนาดเล็ก มีจำนวนประชากรตั้งแต่ 1 คน แต่ไม่เกิน 500 คน

ผลการศึกษาระบวนการดำเนินงานการจัดการขยะมูลฝอยแบบขยะเหลือศูนย์

การจัดการขยะในอดีต ชุมชนบ้านในดง หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ที่ไม่ได้มีความรู้เรื่องการบริหารจัดการขยะ อีกทั้งยังเป็นเส้นทางทางท่องเที่ยวที่จะมุ่งหน้าสู่หาดปึกเตียนและหาดเจ้าสำราญ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ด้วยความที่เป็นทางสัญจรเกิดจากความมั่งคั่งของคนในการโยนขยะทิ้งตามข้างทางดูไม่สะอาดตา จึงทำให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดงได้เห็นถึงความสำคัญตรงนี้ จึงมีการให้ความรู้พร้อมทั้งลงพื้นที่ในเรื่องการจัดการขยะพื้นฐาน

ในช่วงปีพ.ศ. 2559 เริ่มจากการลงพื้นที่หมู่ 1 บ้านหนองควายเป็นที่แรกเพราะเป็นเส้นทางหลักทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดง ได้มีการรณรงค์ให้มีการเก็บขยะ คัดแยกขยะภายในชุมชนทำให้ชาวบ้านเห็นถึงคุณค่าในการคัดแยกขยะ และได้มีการคัดแยกขยะภายในครัวเรือนขึ้น โดยที่บริหารจัดการกันเองไม่ให้มีขยะหมักหมมในบ้านของตนเอง คิดเป็น 85 % ทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการปูพื้นฐานให้กับทางชุมชนเกิดความรู้ในเรื่องการคัดแยกขยะ ดำเนินการตามกระบวนการเหล่านี้มาเรื่อย ๆ จนเกิดความคุ้นชิน หากแต่ภายในชุมชนยังไม่สามารถที่จะจัดการขยะแบบขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) ได้ ทางกรมส่งเสริมสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบุรี ได้มีการส่งเอกสารโครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) ปีพ.ศ. 2562 ให้กับทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดงว่ามีความสนใจที่จะเข้าร่วมโครงการหรือไม่ ซึ่งชุมชนเรามีศักยภาพมากพอจึงเข้าร่วมโครงการโดยพื้นที่หมู่ที่ 1 ชุมชนบ้านในดง มีความพร้อมมากพอ จนในปีพ.ศ. 2562 ได้รับรางวัล โครงการชุมชนปลอดขยะ

(Zero Waste) ช่วงเริ่มต้นโครงการชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) ปี 2562 เริ่มจากการจัดอบรมการจัดการขยะแบบขยะเหลือศูนย์ (Zero Waste) จากนั้นทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดงได้จัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะ

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่ม

1. เพื่อให้สมาชิกรู้จักและเข้าใจการคัดแยกขยะที่ต้นทาง
2. เพื่อลดปริมาณขยะในชุมชน และทราบข้อมูลปริมาณขยะที่แน่นอน
3. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการขยะโดยสมาชิกในชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ
4. เพื่อให้สมาชิกมีรายได้มีเงินออมจากการเพิ่มมูลค่าของขยะเพื่อให้ชุมชนเกิดความสามัคคี เข้าใจการทำงานเป็น

กลุ่มเพื่อให้สมาชิกรวมกลุ่มจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์

บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการ

- รับสมัครและจัดทำทะเบียนสมาชิก
- จัดประชุมอบรมสมาชิก
- ให้ความรู้ในการคัดแยกขยะแก่สมาชิก
- บริหารกองทุน กำกับดูแล ตรวจสอบและจัดหารายได้ เข้ากองทุน
- ประสานงานกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดง)

ขั้นตอนการดำเนินโครงการชุมชนปลอดขยะ ปีพ.ศ. 2562

ขั้นตอนแรกมีการจัดการประชุมและอบรมของหมู่บ้าน โดยมีความร่วมมือจากชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล โรงเรียนในส่วนของโรงเรียนจะแยกเป็นโครงการโรงเรียนปลอดขยะ เป็นอีกหนึ่งโครงการ ส่วนวัดจะเป็นในเรื่องของการจัดกิจกรรมที่ให้ชาวบ้านในชุมชนมีส่วนร่วมในด้านการจัดการขยะ เช่น ในช่วงเทศกาลงานบุญใหญ่ หรือวันเข้าพรรษา โดยเริ่มแรกทางองค์การบริหารส่วนตำบลมีการประชาสัมพันธ์ก่อนเพื่อให้ชาวบ้านทราบล่วงหน้าถึงการจัดกิจกรรมเข้าพรรษา โดยการจัดการทอดผ้าป่าขยะภายในชุมชนขึ้น ซึ่งทั้ง 6 หมู่ของตำบลบ้านในดงจะทำบุญร่วมกัน เพื่อนำรายได้ไปช่วยผู้ป่วยติดเตียง โดยทางอบต.บ้านในดงจะมีบัญชีแยกของผู้ป่วยติดเตียง นำเงินส่วนนี้ไปซื้อผ้าอ้อม ซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคให้กับผู้ป่วยติดเตียงและผู้ยากไร้ และอีกกิจกรรมในวันลอยกระทง จะมีการจัดประกวดชุดรีไซเคิล โดยจัดที่คลองสาย 2 ให้ทุกหมู่เข้าร่วมการประกวดได้ นอกเหนือจากนี้กิจกรรมต่าง ๆ จะจัดขึ้นในวัด ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับขยะทั้งหมดเพื่อให้ชาวบ้านได้คุ้นชินกับการจัดการขยะในชีวิตประจำวัน ต่อมาหลังจากการอบรมชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจตามหลักการแยกขยะ หลัก 3R การลดการใช้ การนำกลับมาใช้ซ้ำ และการนำขยะกลับมาใช้ใหม่

หลังจากการประชุมได้กำหนดฐานกิจกรรมและแบ่งหน้าที่ผู้รับผิดชอบในแต่ละฐานขึ้น ตามรายละเอียดดังนี้

ฐานที่ 1 ฐานพลังงานชีวมวล (การจัดการขยะอินทรีย์)

การจัดการขยะอินทรีย์จากมูลสัตว์และเศษอาหารโดยการเปลี่ยนเป็นพลังงานชีวมวลเป็นการทดแทนก๊าซหุงต้มใช้ในครัวเรือน เนื่องจากภายในชุมชนมีการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ วัว สุกร ฯลฯ จึงทำให้มีเป็นการทดแทนก๊าซหุงต้มใช้ในครัวเรือน เนื่องจากภายในชุมชนมีการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ วัว สุกร ฯลฯ จึงทำให้มีมูลสัตว์ในชุมชนจำนวนมาก ส่งกลิ่นเหม็นและสร้างความไม่สวยงามในชุมชน

ฐานที่ 2 ฐานปลูกพืชเกษตรอินทรีย์เมล็ดอ่อน

การจัดการขยะอินทรีย์ในครัวเรือนจากเศษอาหารสด นำไปทำน้ำหมักชีวภาพ ทำปุ๋ยฉีดต้นไม้ผักสวนครัว พืชผลทางการเกษตร ไม้ดอกไม้ประดับ นอกจากนี้ชุมชนบ้านในดง ยังมีสวนเกษตรอินทรีย์เมล็ดอ่อนที่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ใช้น้ำหมักชีวภาพ ทำให้ได้ผลเมล็ดอ่อนที่ปลอดสารพิษ 100 เปอร์เซ็นต์ เมื่อบริษัทจำหน่ายจึงเป็นที่นิยมของผู้บริโภคการปลูกผักอินทรีย์ เป็นการปลูกผักอินทรีย์แบบไร้สารเคมี โดยมีกรมเกษตรอำเภอทำยางได้เข้ามาเป็นพี่เลี้ยงในด้าน การให้ความรู้และขั้นตอนการปลูกผักอินทรีย์ชนิดต่าง ๆ ให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุด ทางชุมชนบ้านหนองควายได้รับการตรวจสอบ DSS จากการอบรมวิทยาศาสตร์ เมื่อหมดหน้าเมล็ดอ่อนจะมีการเปลี่ยนพืชพันธุ์ปลูกไปเรื่อย ๆ อย่างการลงสัต์ กวางตุ้ง คื่นห่อ ผักสลัดปลอดสารพิษมีพันธุ์ตัวผู้ไม่มีตัวเมียรวม 120 กว่าต้น การมีส่วนร่วมของสมาชิกกับชาวบ้านได้มีกิจกรรมเกี่ยวกับน้ำหมักอินทรีย์และไส้เดือนหลังจากได้ผลผลิตมีการนำผลไปขายไม่ว่าจะเป็นลูกค้าของมหาวิทยาลัยราชภัฏ อาจารย์ บุคลากรเป็นคณะวิทยาการจัดการเพชรบุรี

ฐานที่ 3 ฐานการจัดการขยะอินทรีย์จากเศษใบไม้ กิ่งไม้ ของประชาชน หมู่ที่ 1 บ้านในดง

เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องการคัดแยกขยะอินทรีย์ เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยขยะอินทรีย์ จากเศษใบไม้ กิ่งไม้ โดยการทำปุ๋ยหมักจากเศษใบไม้ และการทำถ่านจากการจัดการขยะรีไซเคิลและการแปรรูป ขยะที่นำมาทำรีไซเคิลเป็นขยะที่อยู่ตามครัวเรือนในชุมชน ทางสมาชิกโครงการร่วมกันตั้งนโยบายว่าเราไม่นำขยะเข้าในชุมชน และไม่นำขยะจากภายนอกชุมชนเข้ามา ซึ่งได้แบ่งหน้าที่ของแต่ละคนไม่ว่าจะเป็นแผนกผลิตดอกไม้จากขยะส่งขายตามคำสั่งสินค้าที่ลูกค้าสั่งกันมา ผลิตกระเป๋าศูนย์ขยะที่สามารถผลิตกระเป๋าค้นหาได้ หากมีช่วงงานทอดกระถินผู้ที่ได้รับหน้าที่จะจัดทำดอกไม้จากหลอดพลาสติก

ฐานที่ 4 ฐานการคัดแยกขยะ (โดยการใช้ห่วง) ของประชาชน หมู่ที่ 1

เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องการคัดแยกขยะในครัวเรือน เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอย โดยการนำห้วงตาข่ายที่คนในชุมชนร่วมกันทำมาคัดแยกขยะแต่ละประเภทจะเป็นการกำจัดวัสดุที่เหลือใช้และการกำจัดขยะโดยการทำการตัดต้นไม้หรือกิ่งไม้ นำมาหมักเป็นถ่านเพื่อทำให้ไม้เป็นขยะในชุมชน ด้วยความที่ชุมชนบ้านในดงเป็นชุมชนที่ทำอาชีพการเกษตรเป็นส่วนมากขยะที่เกิดจากการทำการเกษตรจะมีจำนวนมากเพื่อที่จะทำให้ขยะเหลือศูนย์ทางชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลมีวิทยากรในเรื่องต่างๆที่จะทำให้ขยะในชุมชนเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนบ้านในดง หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านในดง อ.ท่ายาง จ.เพชรบุรี

ฐานที่ 5 ผลสำเร็จของการดำเนินงานชุมชนปลอดขยะ

บ้านต้นแบบการจัดการขยะในการจัดการตนเองแบบหลัก 3R ลดการใช้ ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ บ้านต้นแบบเป็นการจัดการขยะและบ้านต้นแบบจะมีทุกอย่างเป็นการจัดการที่ครบวงจรของทุกฐาน จะเป็นที่ทำให้ศึกษาดูงานเป็นการไม่ให้เสียเวลาในการที่จะไปศึกษาดูงานตามฐานต่างๆ บ้านต้นแบบจะเป็นบ้านที่เป็นฐานให้ความรู้ที่ได้กล่าวมาทั้งหมด 5 ฐาน ในชุมชนบ้านหนองควายจะไม่มีบ้านต้นแบบทุกบ้านแต่ในฐานที่ 5 จะเป็นบ้านที่ใช้เป็นศูนย์การเรียนรู้เพื่อมาศึกษาดูงาน คือบ้านของคุณมล สีแดง ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดงคอยเสริมในเรื่องของการหาความรู้ทั้งด้านการวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้ให้ด้านต่าง ๆ ให้กับคนในชุมชน เช่น ฐานที่ 2 ฐานปลูกพืชเกษตรอินทรีย์เมล็ดอ่อน สวนเมล็ดอ่อนได้มีกิจกรรมนำหมักอินทรีย์และไส้เดือน องค์การบริหารส่วนตำบลจะทำการจัดวิทยากรมาให้ความรู้ในเรื่องการทำน้ำหมักและการเลี้ยงไส้เดือนให้กับชาวบ้านก่อน ทางองค์การบริหารส่วนตำบลมีความต้องการให้ชาวบ้านมีความรู้ความพร้อมมากพอเพื่อที่จะทำให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของทางชุมชนบ้านในดง

การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนปลอดขยะโดยใช้หลัก 3Rs ใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำกลับมาใช้ใหม่ รายละเอียดดังนี้

1.Reduce (การลดการใช้ หรือใช้น้อย) ประกอบไปด้วยกิจกรรมใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าแทนถุงพลาสติกกับโฟม หากต้องใช้ใช้กล่องโฟมใส่ข้าว จะมีการใช้ปืนโต ภาชนะจากใบตองใส่แทน

2.Reuse (การใช้ซ้ำ)

การนำสิ่งของที่เหลือใช้ มีการใช้กะลามะพร้าว ขวดพลาสติก ยางรถยนต์เก่า และบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้ว เช่น ถุงข้าวถุงผงซักฟอก ที่ใช้แล้วมาทำกระถางปลูกผัก เพื่อใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่ามากที่สุด ที่สำคัญยังปลูกแบบแปลงผักต่าง ๆ การจัดการขยะอินทรีย์ในครัวเรือนจากเศษอาหารสด นำไปทำหมักชีวภาพเป็นปุ๋ยฉีดพ่นผักสวนครัวไม้ดอกไม้ประดับ เพื่อลดต้นทุนค่าบำรุง หรือนำขยะเปียกมาเป็นอาหารให้กับไส้เดือนให้กับเกษตรกร

3.Recycle (การนำกลับมาใช้ใหม่)

การคัดแยกขยะในครัวเรือนชุมชนบ้านในดง มีการคัดแยกขยะตั้งแต่ครัวเรือน นำมาใช้ประโยชน์ในครัวเรือน และจำหน่ายเพิ่มรายได้ ส่งผลทำให้ครัวเรือน ชุมชนสะอาด และมีระเบียบมากขึ้น นำถุงพลาสติกที่ใช้แล้วมาทำความสะอาดเพื่อจำหน่ายสร้างรายได้ให้ครอบครัว การทำพรหมเช็ดเท้าจากเศษผ้า การประดิษฐ์วัสดุเหลือใช้อย่าง ดอกไม้ กระเป๋า หมวก จากขวดพลาสติกกับหลอดพลาสติก เพื่อจำหน่ายและเงินที่ได้มาแบ่งตามสมาชิกที่เข้าร่วมประดิษฐ์

การจัดการขยะโครงการในปัจจุบัน

ในช่วงโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ระบาดหนักทางโครงการจึงได้ระงับการทำหน้าที่ภายในโครงการชุมชนปลอดขยะ ไม่มีการประชุมประชาคม หรือพบเจอสมาชิก หลีกเลี่ยงการรวมกลุ่ม ป้องกันการติดเชื้อ มีได้ละทิ้งการจัดการขยะเพียงแต่ทุกบ้านปฏิบัติตามการจัดการขยะที่บ้าน ในครัวเรือนของตนเอง ซึ่งทำให้ใช้เวลายาวนานมาถึงปีพ.ศ. 2566 ทางสถานที่โครงการชุมชนปลอดขยะและสมาชิกไม่สามารถรับคณะเข้ามาดูงานได้ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดงและสมาชิกใน

โครงการ มีความตั้งใจที่จะพัฒนาต่อยอดกระบวนการจัดการขยะเหล่านี้ให้กับหมู่บ้านอีกทั้ง 6 หมู่ ในตำบลบ้านในดงให้ทุกฝ่ายสามารถดำเนินการจัดการขยะได้ด้วยตนเองโดยมีรูปแบบการจัดการขยะแบบเหลือศูนย์ (Zero Waste) เป็นต้นแบบ และยังมี การพัฒนาด้านนวัตกรรมเพราะทางตำบลบ้านในดงยังขาดสิ่งทีเรียกว่าเทคโนโลยี

จากการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้างและการสังเกตจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 3 คือชาวบ้านในชุมชนบ้านในดงเป็นการถามความคิดเห็นและ ข้อเสนอแนะของชาวบ้านได้ดังนี้คือชาวบ้านบางส่วนไม่ได้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดในการจัดการขยะ และไม่ได้มีความเข้าใจ มากเพียงพอ จึงทำให้มีการจัดการขยะไม่ถูกวิธี บางบ้านหากอาศัยอยู่กันเพียง 3 คน ใช้วิธีการเผาแทนเพื่อความสะอาดสบาย และร้านค้าหรือร้านอาหารตามสั่งได้รับผลกระทบในเรื่องของโครงการคัดแยกขยะของชุมชน เพราะ ขยะจากร้านค้ามีจำนวน มาก และมีขยะหลากหลายประเภททำให้การคัดแยกขยะเป็นศูนย์ให้เกิดขึ้นได้ยากอย่างทางโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านในดง มีงบประมาณในการกำจัดขยะติดเชื้อและขยะอันตราย ซึ่งจะเพิ่มผู้จ่ายเงินในส่วนนี้เองทั้งหมด รถขยะเอกชนที่ มา เก็บอาทิตย์ละครั้ง ทำให้เป็นเรื่องยากในการกำจัดขยะเหล่านี้ให้ตอบสนองต่อความต้องการของคนในชุมชน

สรุปและอภิปรายผล

สรุป

1. การประชุมวางแผนการดำเนินงาน การรวมกลุ่มประชาคม การจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะโดยมีผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้นำชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และชาวบ้านในชุมชนบ้านหนองควาย สำนักงานสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบุรีเข้ามามีส่วนร่วม สมาชิกในโครงการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนและคอยติดตามผลเป็น ประจำทุกเดือน ประกอบกับกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเพิ่มรายได้เงินออมจากการเพิ่มมูลค่าของขยะเพื่อให้ชุมชนเกิดความสามัคคี

2. กิจกรรมที่จัดขึ้นอยู่ในแต่ละช่วงเทศกาลสำคัญซึ่งทางชุมชนมีมานานตั้งแต่ช่วง ปีพ.ศ. 2559 ได้แก่ ในช่วงเทศกาล งานบุญใหญ่หรือวันเข้าพรรษาทางองค์การบริหารส่วนตำบลมีการประชาสัมพันธ์ก่อนเพื่อให้ชาวบ้านทราบล่วงหน้า การ ทอดผ้าป่าจะมีประชาชนทั้ง 6 หมู่ของตำบลบ้านในดงเข้าร่วม องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดงจัดบัญชีทางการเงินแยกเพื่อ นำรายได้ส่วนนี้ไปซื้ออุปกรณ์สำหรับผู้ป่วยติดเตียง ผ้าอ้อม เครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ป่วยติดเตียงและผู้ยากไร้ กิจกรรมในวัน ลอยกระทงมีการจัดประกวดชุดรีไซเคิล โดยจัดที่คลองสาย 2 ให้ทุกหมู่เข้าร่วมการประกวดได้ นอกเหนือจากนี้กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในวัดเกี่ยวกับขยะทั้งหมดเพื่อให้ชาวบ้านได้คุ้นชินกับการจัดการขยะในชีวิตประจำวัน

3. จัดอบรมการจัดการขยะแบบเหลือศูนย์ จากทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดง สมาชิกบางส่วนรู้จักและ เข้าใจการคัดแยกขยะที่ต้นทาง ลดปริมาณขยะในชุมชนมาก่อน และมีชาวบ้านในชุมชนบ้านในดงเข้าร่วมรับฟังการอบรมใน เรื่องการจัดการขยะอยู่เรื่อย ๆ เมื่อหลังจากการอบรมชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจตามหลักการแยกขยะ หลัก 3R การลดการ ใช้ การนำกลับมาใช้ซ้ำ และการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ และยังได้ความรู้ประเภทต่าง ๆ ของขยะซึ่งมี 4 ประเภท ขยะ อินทรีย์ ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล ขยะอันตราย

4. ชุมชนบ้านในดงได้มีการสร้างศูนย์การเรียนรู้จากการประชาคม สอดคล้องกับคำขวัญของชุมชนที่ว่า ปลุกผักไว้กิน เอง ไม่ต้องเกรงมีสารพิษ ขยะทุกชนิด มีประโยชน์ ได้มีการแบ่งหน้าที่ของแต่ละคนตามความถนัดในแต่ละฐาน สามารถสร้าง รายได้ให้กับคนในชุมชน มีทั้งหมด 5 ฐาน คือ

- 1) ฐานพลังงานชีวมวล (การจัดการขยะอินทรีย์)
- 2) ฐานปลูกพืชเกษตรอินทรีย์เมล็ดอ่อน
- 3) ฐานการจัดการขยะอินทรีย์จากเศษใบไม้ กิ่งไม้ ของประชาชน หมู่ที่ 1 บ้านในดง
- 4) ฐานการคัดแยกขยะ (โดยการให้ห่วง) ของประชาชน หมู่ที่ 1
- 5) ผลสำเร็จของการดำเนินงานชุมชนปลอดขยะ (บ้านต้นแบบมีทุกฐานครบวงจรและเป็นศูนย์การเรียนรู้)

5. ในช่วงโควิด-19 ทางบ้านต้นแบบที่ต้อนรับคณะมาดูงานได้ทำการงดจัดการอบรมให้กับคณะผู้ที่สนใจซึ่งปัจจุบันมี การเปิดรับให้คณะคนที่สนใจมาดูงานตามมาตรฐานการจากประชาคมรวมกลุ่มเพื่อหารือ และทางองค์การบริหารส่วนตำบลมี ความต้องการที่จะขยายการจัดการขยะไปยังหมู่บ้านอื่น ๆ อีกด้วย

อภิปรายผล

ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนบ้านในดง หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรีเป็นหมู่บ้านขนาดไซส์ S (ขนาดเล็ก) ชาวบ้านมีอาชีพทำการเกษตร เริ่มเพียงจากคนกลุ่มน้อยที่เห็นถึงความไม่สะอาดในชุมชน มีการพูดคุยกันทั้งชาวบ้านและ องค์การบริหารส่วนตำบลได้ให้คำแนะนำความคิดเห็นอันดีที่จะริเริ่มในการจัดการขยะจากการคัดแยกในครัวเรือนตนเอง และส่งเสริม ความรู้ความเข้าใจในการหมุนเวียนทรัพยากรให้กลับมาใช้ใหม่เพื่อให้เกิดการใช้ขยะอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งขั้นตอนการ จัดการขยะโดยใช้หลักการ 3Rs ลดขยะ ใช้ซ้ำ และคัดแยกเพื่อนำกลับมารีไซเคิล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่อง แนวคิดใน การส่งเสริมการหมุนเวียนทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ เพื่อให้เกิดการใช้ขยะอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และลดขยะให้เหลือน้อยสุด โดย ใช้หลักการ 3Rs รวมทั้งการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ หัวใจสำคัญของแนวคิด ขยะเหลือศูนย์คือ การจัดการขยะที่ต้นทาง เน้นการลดขยะ การใช้ซ้ำ การคัดแยกเพื่อนำกลับมารีไซเคิล ก่อนนำไปกำจัด เมื่อชาวบ้าน ในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นประกอบกับกิจกรรมการทอดผ้าป่า ประกวดชุดรีไซเคิลวันลอยกระทง ที่ทางองค์การบริหารส่วน ตำบลและกลุ่มสมาชิกจากการรวมตัวที่ตระหนักถึงความสำคัญ ของขยะจัดขึ้นนั้น เมื่อโครงการชุมชนปลอดขยะ ปีพ.ศ. 2562 มีขึ้น ทางองค์การบริหารส่วนตำบลส่งเรื่องไปเพื่อเข้าร่วม การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน และความคิดในการสร้างสรรค์ฐานและ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ การเรียนรู้กับเทคโนโลยีหรือไปดูงานตาม จังหวัดอื่น ขยะในชุมชนลดลงต่อเนื่องทุกปี ทำให้ประสบความสำเร็จใน ที่สุดและได้รับรางวัลโครงการชุมชนปลอดขยะ ปีพ.ศ. 2562 จากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทางชุมชนแสดงถึงความเป็น ต้นแบบโดยเปิดให้คณะมาดูงานได้ศึกษาเพื่อนำไปปรับใช้ในแต่ละ ชุมชนของตนเองต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1.จากการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและสังเกตการณ์ ผู้วิจัยพบว่าประชาชนบางส่วนในชุมชนใช้การเผาขยะซึ่งง่ายกว่าการคัดแยกขยะ และการสังเกตร้านค้าที่อยู่ในชุมชนบ้านในดงลำบากต่อการคัดแยกขยะ มีความต้องการให้มีรถเก็บขยะพร้อมยินดีเสียค่าใช้จ่าย อีกทั้งสนับสนุนให้มีรูปแบบจัดการขยะที่ให้ร้านค้าสามารถคัดแยกขยะได้ เป็นเรื่องที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดงรับฟังเพื่อปรับปรุงพัฒนา

2.การสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลในรูปแบบการสังเกตเป็นข้อมูลที่ต้องใช้เวลาและจังหวะที่ดี เพราะชาวบ้านในชุมชนไม่ได้มีข้อมูลในการพูดคุยในบางประเด็น จะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านเท่านั้น ควรมีการศึกษาผู้ที่จะให้ข้อมูลอย่างเพียงพอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1.ควรมีการศึกษาถึงวิธีการทำสิ่งประดิษฐ์จากขยะอย่างจริงจังเพื่อทราบถึงกระบวนการจัดการขยะรวมทั้งปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติการเพื่ออธิบายแต่ละขั้นตอนอย่างละเอียดชัดเจนได้ด้วยตนเอง

2.ควรมีการเก็บข้อมูลในหน่วยงานที่สนับสนุนให้กว้างขึ้น เช่น บุคลากรจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี บุคลากรจากสำนักงานสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบุรี เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2564). วิธีZEROถอดบทเรียนต้นแบบชุมชนปลอดขยะ. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2562). หนังสือ WASTE CHANGE เมื่อขยะแปลงร่าง. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

กรรณิการ์ ชูพันธ์. (2554). “การศึกษาระบบการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.”

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กิตติ มีศิริ. (2559). “ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนเกตุไพเราะ

3,4,5 เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร.” รัฐศาสตรมหาบัณฑิต บริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ชัยวิชิต พลหลา. (2559). “แนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.”
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการมสาธารณะสำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทรงศักดิ์ วลัยใจ. (2564). “กระบวนการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วม เทศบาลตำบลเวียงพร้าว อำเภอ
พร้าว จังหวัดเชียงใหม่.” ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่
โจ้.
- ปิยรัตน์ วงศ์จุมมะลิ และรัตเกล้า เปรมประสิทธิ์. (2559). “ของเสียเหลือศูนย์ (Zero Waste): แนวคิดและ
หลักการสู่สังคมปลอดขยะ.” เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ การสัมมนาเครือข่ายนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.
- ศาลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม. (2531). “แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย: เทศบาลนคร
นครศรีธรรมราช.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะบริหารการพัฒนา
สิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ. (2559). คู่มือประชาชนการคัดแยกขยะมูลฝอย
อย่างถูกวิธีและเพิ่มมูลค่า. พิมพ์ครั้งที่ 3. ม.ป.ท.: บริษัท ฮีย์ จำกัด.

4 มีนาคม 2566

ณ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์